



## Operace Harmattan

Po převážnou část letošního roku se jeden z významných severoafrických států – Libye – dostal do popředí pozornosti celého světa. Přes čtyřicet let trvající vláda Muammara Kaddáfího se nachýlila ke konci. Koalice NATO se rozhodla uchránit obyvatelstvo této země před terorem ze strany diktátorského režimu a jako první se odhodlala k zásahu Francie v rámci operace Harmattan.

Obyvatelstvo Libye zahájilo protesty proti více než čtyřicetileté diktatuře Muammara Kaddáfího v polovině února 2011 a režim na ně odpověděl tvrdými represemi včetně leteckého bombardování. To pochopitelně znepokojilo Radu bezpečnosti OSN, jež nad uvedenou zemí vyhlásila bezletovou zónu a embargo na dovoz zbraní. To stvrdila na svém zasedání 10. března přijetím rezoluce č. 1973, ve které také dala svým členským státům mandát k ochraně libyjského obyvatelstva před Kaddáfího věrnými ozbrojenými silami. Jedním z hlavních protagonistů naplnění uvedené rezoluce Rady bezpečnosti OSN, dovolující použití síly, se stala Francie. Její vláda byla rovněž první, kdo převzal iniciativu v této krizi, a pověřila vzdušné síly (Armée de l'Air) urychleným zahájením operace nad Libyí. Její začátek se datuje sobotou 19. března 2011. Právě v ten den francouzský prezident Nicolas Sarkozy přikázal náčelníkovi generálního štábu spustit operaci Harmattan, jak byla pojmenována francouzská účast

v koaliční operaci United Protector (mimořádně, tímto slovem se označuje horký suchý vítr vanoucí nad Saharou nejčastěji mezi listopadem a březnem).

Francouzské supersoniky Rafale patřily mezi první letadla koalice, která uskutečňovala průzkumné mise a případně i útoky na síly věrné Muammaru Kaddáfímu. Stroje přitom zpočátku operovaly ze své domovské letecké

základny v St. Dizier, avšak záhy se přemístily na bázi Solenzara na Korsice. Ta byla vybrána jako jedna z prvních představených základen pro francouzské působení nad Libyí. Stranou ovšem nezůstalo ani námořnictvo (Marine Nationale). Pohotově přesunulo do Středomoří letadlovou loď Charles de Gaulle, ze které mohly útočit do hloubky libyjského území stroje Rafale M a Super Etendard. Úvodní prů-

Nad Libyí byly při operaci Harmattan k vidění také letouny Mirage 2000D.



zkumné mise zajistila dvojice letounů Rafale vzdušných sil, kterou posléze při zahájení útoku na Kaddáfiho pozemní jednotky doplnily stroje Mirage 2000-5F a Mirage 2000D. Doplníme ještě, že po Francii zareagovaly na libyjskou krizi také Spojené státy americké, a to operací Odyssey Dawn. Dále to byla Kanada s operací Mobile a Velká Británie realizující operaci Ellamy.

Francie se jako jediná země rozhodla nasadit proti režimu Muammara Kaddáfiho všechny tři složky svých ozbrojených sil: armádu, letectvo i námořnictvo. Největší zátěž přitom nesla Armée de l'Air. Její bojové letouny zpočátku operovaly ze svých domovských základů, ale brzy se přesunuly na základny blíže prostoru nasazení. Stroje s dlouhým doletem však i nadále využívaly své domovské báze.

Konkrétní dislokace útvarů Armée de l'Air při operaci Harmattan byla následující:

- základna Solenzara (Korsika): po čtyřech letounech Rafale B z útvaru EC01.007 Provence (domovská základna St. Dizier) a EC01.091 Gascogne, šest Mirage 2000D z ER02.033 Savoie (Mont-de-Marsan);
- základna Souda (Kréta): pět letounů Mirage 2000-F5 z GC01.002 Cigognes (Dijon) a dva stroje Mirage 2000-5F z EC03.030 Lorraine (Abú Dhabi), šest Mirage 2000D z EC01.003 Navarre, EC02.003 Champagne a EC03.003 Ardennes (všechny Nancy-Ochey) a šest Mirage 2000N-K2 z EC02.004 La Fayette (Luxeuil-St. Sauveur);
- základna Avord: čtyři letouny F-3F AWACS z EDCA 01.036 a EDCA 02.036;
- Istrés-le-Tubé: letouny C-135R a KC-135R Stratotanker z GRV02.091 Bretagne pro vzdušné doplňování paliva;
- Metz-Frescaty: dva letouny Transall C-160G ELINT/SIGINT (Electronic Intelligence/Signal Intelligence) Gabriel z EEA00.054;

#### Námořní síly v operaci Unified Protector (31. března – 30. dubna 2011)

| Plavidlo  | Druh           | Země (název operace)    | Letadla   |
|---|----------------|-------------------------|---|
| MM Giuseppe Garibaldi (C-551)                     | letadlová loď  | Itálie                  | 8x AV-8B Harrier<br>3x EH-101<br>2x AB-212  |
| HMCS Charlottetown 1 (Task Force Charlottetown 2) | fregata        | Kanada (Mobile)         | 1x CH-124 Sea King  |
| BG Drazki   | fregata        | Bulharsko               |   |
| HS Limnos   | fregata        | Řecko                   | 1x AB-212   |
| MM Libeccio (F-572)                               | fregata        | Itálie                  | 2x AB-212   |
| Regele Ferdinand (F-221)                          | fregata        | Rumunsko                |   |
| ESPS Méndez Núñez (F-104)                         | fregata        | Španělsko               | 1x SH-60B Sea Hawk  |
| TCG Gaziantep (F-490)                             | fregata        | Turecko                 | 1x S-70B Sea Hawk   |
| TCG Gelibolu (F-493)                              | fregata        | Turecko                 | 1x S-70B Sea Hawk   |
| TCG Gemlik (F-492)                                | fregata        | Turecko                 | 1x S-70B Sea Hawk   |
| TCG Yildirim (F-243)                              | fregata        | Turecko                 | 1x S-70B Sea Hawk   |
| HMS Sutherland                                    | fregata        | Velká Británie (Ellamy) | 1x Lynx Mk.8  |
| HMS Liverpool                                     | torpédoborec   | Velká Británie (Ellamy) | 1x Lynx Mk.8  |
| ESPS Mistral (S-73)                               | ponorka        | Španělsko               |   |
| TCG Preveze (S-373)                               | ponorka        | Turecko                 |   |
| MM Comandante Bettica (P 492)                     | korveta        | Itálie                  | 1x AB-212   |
| BNS Narcis (M923)                                 | minolovka      | Belgie                  |   |
| HNLMS Haarlem                                     | minolovka      | Nizozemsko              |   |
| HMS Brocklesby                                    | minolovka      | Velká Británie          |   |
| MM Etna (A-5326)                                  | zásobovací loď | Itálie                  | 1x AB-212   |
| TCG Akar  | tanker         | Turecko                 |   |
| FLF Charles de Gaulle (R-91)                      | letadlová loď  | Francie                 | Flottille 4F:<br>2x E-2C Hawkeye<br>Flottille 12F:<br>8x Rafale M<br>Flottille 17F:<br>6x Super Etendard<br>U/I Marine:<br>1x Alouette III<br>2x AS 365 Dauphin Pedro<br>2x EC 725 Caracal<br>U/I Armée de l'Air:<br>1x SA 330 Puma |
| FLF Courbet (F 712)                               | fregata        | Francie                 | 1x AS 565 Panther   |
| FLF Duplex (D 641)                                | fregata        | Francie                 | 1x Lynx   |
| FLF Forbin (D 620)                                | fregata        | Francie                 | 1x AS 565 Panther   |
| FLF Jean de Vienne (D 643)                        | fregata        | Francie                 |   |
| FLF Meuse (A 607)                                 | tanker         | Francie                 |   |

- Cazaux: vrtulníky EC 725R2 Caracal a SA 330B Puma z EH01.067 Pyrénées, zabezpečující úkoly pátrací a záchranné služby SAR (Search and Rescue) i jejího bojového pro-

vedení CSAR (Combat SAR) z letadlové lodě Charles de Gaulle.

Francouzské pozemní síly (Armée de Terre) vyčlenily pro operaci Harmattan nemalé množ-

Našemu časopisu se podařilo získat unikátní snímky letadel dnes již neexistujících vzdušných sil Kaddáfiho režimu, a proto jimi doplňujeme tento článek. Jejich piloti se cvičili na našich letadlech L-39 Albatros.





Supersoniky Rafale patří mezi nejvytíženější bojové stroje operace Harmattan. Na snímku je Rafale F3 při doplňování paliva za letu.

ství vrtulníků svého vojenského letectva (Aviation Légère), a to především pro roli vzdušné podpory CAP (Close Air Support). Stroje přitom operovaly z výsadkového plavidla třídy Mistral: Tonnerre L9014. První úderý na libyjské území uskutečnily bitevní vrtulníky Tigre a Gazelle v noci z 3. na 4. června 2011, když zaútočily na více než dvacítku cílů v Kaddáfího pozicích. Část z nich přitom napadly též vrtulníky Apache vojenského letectva British Army. Jinak Francie ani další zúčastněné státy NATO nenasadily proti režimu Muammara Kaddáfího samotné pozemní síly. Stalo se tak v souladu s již uvedenou rezolucí Rady bezpečnosti OSN, která zakázala vstup cizích vojáků na území Libye. Je však známo, že s odpůrci tohoto režimu operovali též příslušníci speciálních sil zemí NATO. Podle dostupných informací se úderů v libyjském teritoriu zúčastnily následující útva-



Bitevní vrtulníky Tigre HAP útočily z paluby výsadkového plavidla Tonnerre L9014 na pozemní postavení Kaddáfího sil.

Dvojice letounů Su-22M3K



ry RHC (Régiment d'Hélicoptères de Combat) se stavu Aviation Légère:

- 5 RHC (mateřská základna Pau) s vrtulníky Tigre HAP a SA 342M Gazelle;
- 1 RHC (Phalsbourg) s vrtulníky SA 341/3422 Gazelle a SA 330B Puma.

Pro leteckou složku francouzského námořnictva (Aéronautique Navale) byla vyhrazena především letadlová loď Charles de Gaulle R91. Společně s doprovodnými fregatami vytvořila úkolové uskupení Task Force 473. Z paluby nosiče Charles de Gaulle konkrétně operovalo:

- deset letounů Rafale M z útvaru 12F se základnou Landivisiau;
- šest strojů Super Etendard Modernisé (SEM) z útvaru 17F (opět Landivisiau);
- dva letouny E-2C Hawkeye pro účely vzdušného varování a řízení AEW&C (Airborne Early Warning & Control) z útvaru 4F se základnou Lann-Bihoué;

• dva vrtulníky SA 365F1 Dauphin a shodný počet SE 3160 Alouette 3 pro službu SAR i pro další účely včetně spojovacích letů, pocházející od útvaru 35F se základnou v Hyères.

Kromě letadlové lodě Charles de Gaulle vyhradilo námořnictvo pro operaci Harmattan řadu plavidel schopných nést vrtulníky. A konečně, námořní průzkum a zpravodajství zabezpečovala dvojice letounů Atlantique 2 ze základny Sigonella na Sicílii.

Již 19. března 2011, během prvního dne operace Harmattan, zahájily francouzské vzdušné síly úvodní útoky, při kterých zničily jihozápadně od Benghází čtveřici tanků Kaddáfího armády. Všechny nasazené letouny se přitom bezpečně vrátily na korskou základnu Solenzara, která byla jako předsunutá využita i pro další mise. Dne 20. března zamířila do libyjských pobřežních vod letadlová loď Charles de Gaulle a Armée de l'Air uskutečnila jedenáct úderů; jejich počet během prvních tří dnů operace nakonec dosáhl čísla 55.

Nosiči Charles de Gaulle zabrala plavba do určeného operačního prostoru čtyři dny. Loď tam přibyla 22. března a její palubní letouny okamžitě zahájily průzkumné lety a vzdušné hlídkování. Souběžně s tím se do akcí zapojily dvojice strojů Mirage 2000-5F a Mirage 2000D ze základny Solenzara. Během 24. března napadly stroje Mirage 2000 a Rafale libyjskou leteckou základnu ve vnitrozemí vzdálenou 250 km pod pobřeží Středozemního moře. Téhož dne letouny Armée de l'Air zničily lehký bojový stroj Soko G-2 Galeb prorežimního libyjského letectva, když přistával na základně v Misurátě.

Sedmého dne libyjské kampaně, 25. března 2011, ukončila Armée de l'Air součinnost se vzdušnými silami Kataru v rámci operace Odyssey Dawn. Po provedené počáteční společné průzkumné misi se dva francouzské letouny Mirage 2000-5F a shodný počet strojů Mirage 2000-5EDA s katarskými výsostnými znaky zabývaly průnikovými stíhacími akcemi. V dalších dnech podnikly

#### Vzdušné síly v operaci Unified Protector (31. března – 30. dubna 2011)

| Země                    | Operace        | Jednotky   | Letadla  | Základny  |
|-------------------------|----------------|--|--|---|
| Belgie                  | Freedom Falcon |  | 4x F-16 Fighting Falcon  | Araxos (Řecko)  |
| Kanada                  | Mobile         | Det. 405 LRP Sqn.<br>Det. 407 LRP Sqn.<br>Det. 435 Transport Sqn.<br>Det. 437 Transport Sqn.   | 2x CP-140 Aurora<br>2x CC-130 Hercules (tank.)<br>1x CC-150 Polaris<br>7x CF-188 Hornet  | Sigonella (Itálie)<br>Trapani Birgi (Itálie)  |
| Dánsko                  |                |  | 4x F-16 Fighting Falcon  | Sigonella, Italy  |
| Francie                 | Harmattan      | EC 01.002<br>EC 01.007<br>EC 03.003<br>EDCA 00.0036<br>ERV 02.091<br>ET 01.061<br>ET 01.064  | 7x C-160 Transall<br>1x E-3F Sentry (AWACS)<br>6x KC-135R/C-135FR<br>Stratotanker<br>8x Rafale F3<br>2x Mirage 2000-5F<br>2x Mirage 2000D<br>6x Mirage 200N-K2<br>6x Mirage F1CR   | BA 105 Evreux (Francie)<br>BA 113 Saint Dizier (Francie)<br>BA 123 Orléans (Francie)<br>BA 125 Istres-Le-Tubé (Francie)<br>BA 126 Solenzara (Francie)<br>BA 702 Avord (Francie)<br>Souda (Řecko)  |
| Itálie                  |                | Det, 46 <sup>^</sup> Brigata Aerea<br>Det, 6 <sup>o</sup> Stormo<br>Det, 50 <sup>o</sup> Stormo  | 2x KC-130J<br>4x Tornado ECR<br>2x Tornado IDS<br>4x Typhoon   | Trapani Brigi (Itálie)  |
| NATO                    |                | AEWC Force   | E-3A Component<br>E-3A Sentry  | Trapani Birgi (Itálie)  |
| Nizozemsko              |                |  | 6x F-16 Fighting Falcon<br>1x KDC-10   | Decimomannu (Itálie)  |
| Norsko                  |                |  | 6x F-16 Fighting Falcon  | Souda (Řecko)   |
| Katar                   |                |  | 1x C-17 Globemaster III<br>6x Mirage 2000-5EDA/DDA<br>2x Westland Commando   | Souda (Řecko)   |
| Španělsko               |                |  | 1x Boeing 707 (tank.)<br>1x CN-235M Vigma<br>6x F/A-18 Hornet  | Decimomannu (Itálie)  |
| Švédsko                 | Karakal        | FL 01, EAW   | 8x JAS-39 Gripen<br>1x S-102B Korpen<br>1x Tp 84T Hercules   | Sogonella (Itálie)  |
| Řecko                   |                |  | 1x EMB 145H AEW&C  | Souda (Řecko)   |
| Spojené arabské emiráty |                |  | 6x F-16E/F Fighting Falcon<br>6x Mirage 2000-9   | Sigonella (Itálie)  |
| Velká Británie          | Ellamy         | 906 EAW<br>907 EAW   | C-17 Globemaster III<br>Hercules C4/C5<br>Nimrod R1, Sentinel R1<br>Sentry, AEW1<br>4x Tornado GR4<br>10x Typhoon, VC-10   | Gioia del Colle (Itálie)<br>RAF Akrotiri (Kypr)<br>RAF Lossiemouth (VB)<br>RAF Marham (VB)  |
| USA                     | Odyssey Dawn   | 603rd AOC (USAFE)<br>617th AOC (AFAFRICA)<br>313th AEW<br>U/I Det, 22FS<br>U/I Det, 23FS<br>U/I Det, 81FS<br>U/I Det, 492FS<br>U/I Det, 494FS<br>U/I Det, 510FS<br>U/I Det, 555FS<br>U/I Det, 95RS | A-10 Thunderbolt II<br>AC-130U Spooky<br>E-3 Sentry (AWACS)<br>F-15E Strike Eagle<br>F-16 Fighting Falcon<br>KC-135 Stratotanker<br>MQ-1B Predator/<br>MQ-9A Reaper<br>RC-135V/W Rivet Joint<br>RQ-4 Global Hawk<br>AV-8B Harrier<br>CH-53E Super Stallion<br>MH-60S Knight Hawk<br>MV-22A Osprey<br>1x EP-3E Aries II<br>5x EA-18G Growler<br>MQ-8B Fire Scout<br>4x P-3C Orion | Aviano (Itálie)<br>Agusta Bay Port (Itálie)<br>Sigonella (Itálie)<br>Offutt (USA – Nebraska)<br>RAF Lakenheath (VB)<br>Ramstein (Německo)<br>Souda (Řecko)<br>Spangdahlem (Německo)<br>Stuttgart (Německo)<br>Whiteman (USA – Missouri)<br>Istres (Francie) |

Poznámky: LRP – Long Range Patrol, EAW – Expeditionary Air Wing, AOC – Air Operation Center, AEW – Air Expeditionary Wing





MiG-23MLD

patnáct průzkumných a útočných letadel denně. Kromě toho se do akcí zapojovaly stroje C-135 z útvaru GRV02.091 pro nepřetržité doplňování paliva letadlům koalice. Nezhálely však ani letouny E-3F AWACS pro včasné varování, ani E-2C Hawkeye v roli létající platformy velení a řízení. Námořní hlídkování leželo na bedrech dvou letounů Atlantique 2. Francouzská letadla přitom zajišťovala všechny úkoly kladené na alianční síly: přepadové stíhání, útoky na pozemní cíle, velení a řízení i průzkum a zásobování.

**Marco DIJKSHOORN,**  
**Patrick ROEGIES**

**Příklad:** Ing. Zdeněk Odehnal

**Titulní foto:** Super Etendard francouzského Aéronautique Navale

**Foto:** autoři, Dassault Aviation, EADS, MO Francie

letouny Armée de l'Air nemálo úderů proti leteckým základnám v Zintanu a Misurátě, kde zničily zaparkovaných pět strojů G-2 Galeb a dva bitevní vrtulníky Mil Mi-35. Kromě toho francouzské bojové letouny uskutečnily vysoký počet útoků na vládní cíle. Všechny tyto akce probíhaly pod francouzským velením až do třináctého dne konfliktu, přesně do 6 hod. dne 31. března 2011. Od tohoto okamžiku totiž převzala velení nad všemi akcemi v libyjském teritoriu aliance NATO, přičemž zúčastněné síly země galského kohouta byly integrovány do její operace Unified Protector.

V rámci operace Unified Protector nasazovaly francouzské síly nad Libyí průměrně



Mirage F-1



Vrtulníky EC 725R2 Caracal byly připraveny pro případnou záchranu posádek sestřelených letadel.